

Správa

o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS

v Slovenskej republike na roky 2013 – 2016

za rok 2015

1. Úvod

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnnejším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. V súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky bol v roku 2013 Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 671 na rokovaní vlády Slovenskej republiky schválený Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2013 – 2016 (ďalej len „národný program“). Národný program vychádza zo špecifických charakteristík vo výskyte HIV/AIDS v Slovenskej republike. Je zameraný na celú populáciu Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva. Koordinátorom národného programu v SR je hlavný hygienik SR, ktorý je zároveň predsedom Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS (ďalej len „národná komisia“). Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“) koordinuje plnenie úloh a aktivít jednotlivých rezortov a organizácií zastúpených v národnej komisii, vyplývajúcich z národného programu. Finančné prostriedky na zabezpečenie úloh národného programu sú vyčlenené z rozpočtových kapitol zodpovedných rezortov.

2. Surveillance HIV/AIDS v SR

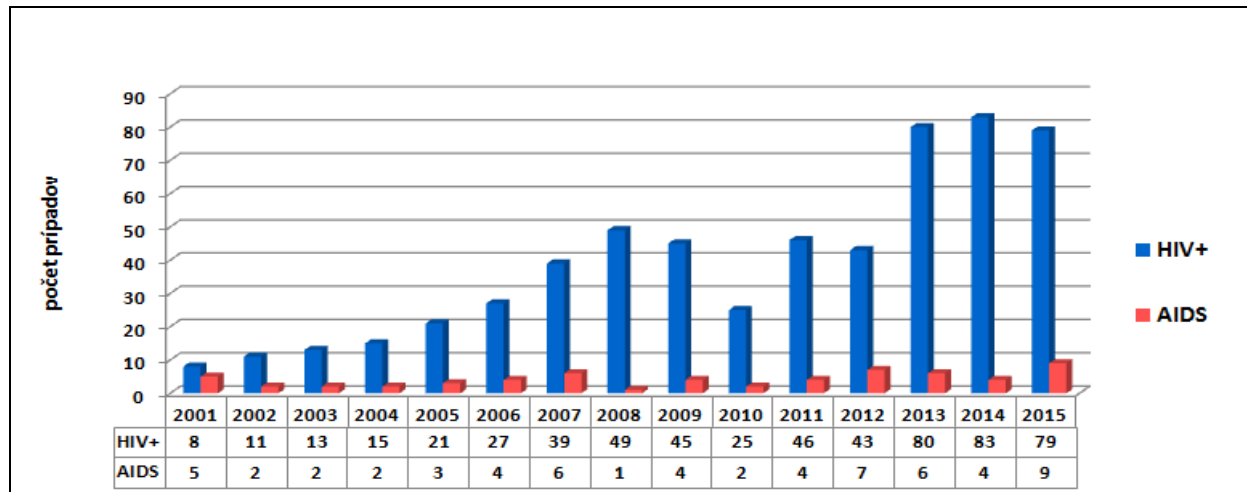
SR patrí v ostatných rokoch naďalej k členským štátom Európskej únie s najnižšou incidenciou HIV infekcie. Avšak od začiatku 21. storočia zaznamenávame vzostupný trend vo výskyte nových prípadov HIV infekcie.

V SR sa epidemiologická a laboratórna surveillance (epidemiologická bdelosť, epidemiologický dohľad) HIV/AIDS vykonáva od roku 1985. Epidemiologickú surveillance zabezpečujú regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR (ďalej len „RÚVZ v SR“). Výsledky za SR sumarizuje a vyhodnocuje mesačne a kvartálne RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave.

Laboratórnu surveillance vykonáva Národné referenčné centrum pre prevenciu HIV/AIDS (ďalej len „NRC“) na Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave (ďalej len „SZU“). Analyzujú sa výsledky skríningových vyšetrení darcov krvi, tkanív, orgánov a gravidných žien. Hodnotí sa aj antiretrovírusová liečba. V SR je liečba ľudí žijúcich s HIV/AIDS zabezpečená na pracoviskách v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine, v Košiciach a v Nitre.

2.1 Výskyt HIV/AIDS v SR k 31. 12. 2015

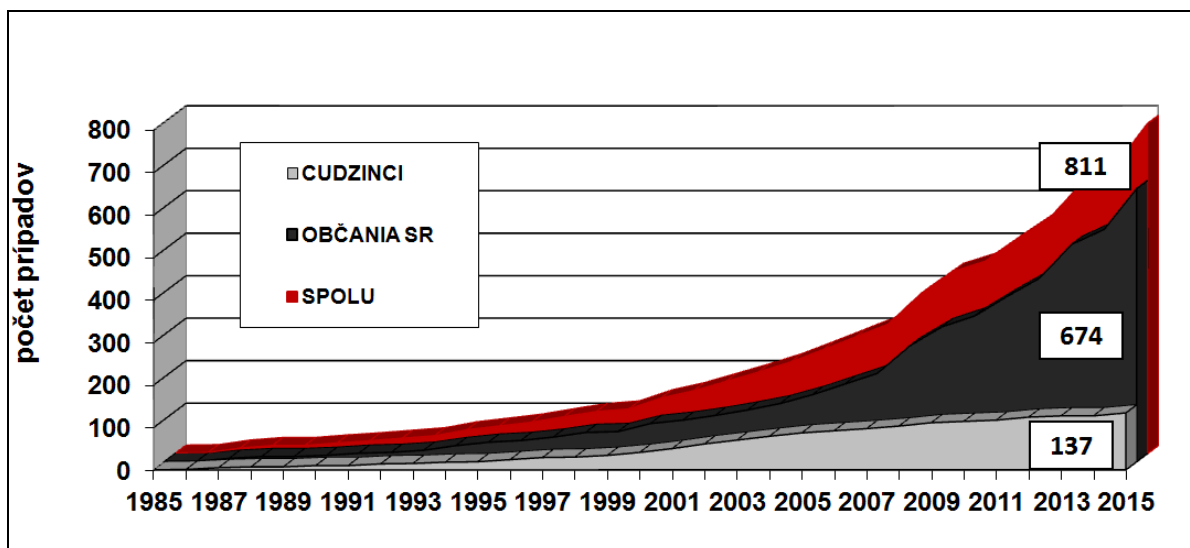
V SR bolo v roku 2015 diagnostikovaných a epidemiologicky vyšetrených 86 nových prípadov HIV infekcie. Sedem prípadov bolo diagnostikovaných u cudzincov pri ich pobyte v Slovenskej republike (bez prechodu infekcie do štádia AIDS). V roku 2015 bolo diagnostikovaných deväť prípadov syndrómu získanej imunitnej nedostatočnosti (AIDS) a hlásených bolo päť prípadov úmrtí pacientov s HIV infekciou. Všetky prípady AIDS sa vyskytli u občanov SR, jedno z úmrtí bolo hlásené u HIV infikovaného cudzinca (Graf 1).

Graf 1: Výskyt prípadov HIV a AIDS od roku 2001 do 31.12.2015 (len občania SR a cudzinci s trvalým pobytom)
Zdroj: RÚVZ Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave

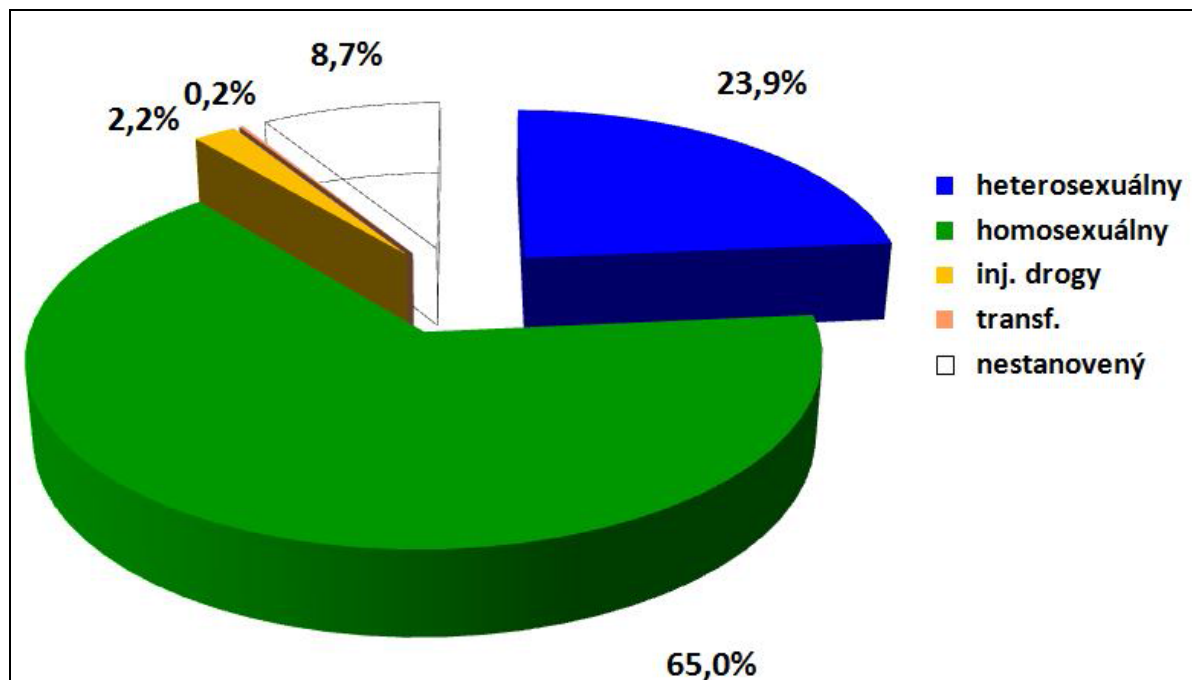
Od začiatku monitorovania prípadov HIV/AIDS v Slovenskej republike v roku 1985 do 31. 12. 2015 bolo registrovaných u občanov SR i cudzincov spolu 811 prípadov infekcie vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti (Graf 2). Zo 674 prípadov u občanov Slovenskej republiky sa 587 vyskytlo u mužov a 87 u žien. U 87 osôb (74 mužov, 13 žien) prešla HIV infekcia do štádia AIDS a zaznamenaných bolo 59 úmrtí ľudí s HIV (z toho 45 v štádiu AIDS).

Väčšina HIV infekcií bola v SR zaznamenaná v skupine mužov majúcich sex s mužmi a získanie nákazy homosexuálnym stykom bolo stanovené v 65,0 % prípadov. Heterosexuálnym stykom bolo prenesených 23,9 % infekcií, 2,2 % injekčným užívaním drog (z 15 prípadov väčšina získaná mimo SR), 0,2 % transfúziou krvi (jeden prípad nákazy mimo SR v roku 1986) a v 8,7 % prípadov nebol spôsob prenosu stanovený. Najviac ľudí s HIV žije vo väčších mestách a najvyššia kumulatívna incidencia HIV infekcie je dlhodobo v Bratislavskom kraji (Graf 3).

Graf 2: Kumulatívny počet prípadov HIV u občanov SR a cudzincov k 31. 12. 2015
Zdroj: RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave

Počet ľudí žijúcich s HIV neustále narastá. U novodiagnostikovaných prípadov infekcie HIV výrazne prevláda jej akvizícia pri sexuálnom styku. Hlavne u mužov dochádza k nákaze stále častejšie aj v nižšom veku. Sporadické prípady v ťažko dostupnej skupine populácie, u injekčných užívateľov drog, vytvárajú riziko skrytého šírenia infekcie HIV.

Graf 3: Rozdelenie prípadov HIV infekcie podľa spôsobu prenosu. Kumulatívne údaje od roku 1985 do 31. 12. 2015 (len občania SR a cudzinci s trvalým pobytom)
Zdroj: RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave

3. Prevencia HIV/AIDS v SR

Národný program je zameraný na celú populáciu SR. Dôraz je kladený na ohrozené skupiny obyvateľstva. Prevencia HIV/AIDS v SR je zameraná najmä na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie, najmä na prevenciu sexuálneho prenosu HIV, prenosu HIV krvou, vertikálneho prenosu infekcie HIV a zníženie nežiaducich následkov, osobného a sociálneho dopadu HIV infekcie na jednotlivcov a spoločnosť - zabezpečenie adekvátnej zdravotnej a sociálnej starostlivosti a podporovanie akcií a aktivít smerujúcich k zníženiu sociálnych a ekonomických dopadov infekcie HIV/AIDS na spoločnosť.

Aktivity národného programu sú zamerané na prevenciu, testovanie a epidemiologickú surveillance, poradenstvo, sledovanie a liečbu HIV/AIDS.

4. Vyhodnotenie plnenia aktivít NPP HIV/AIDS v SR za rok 2015

Pri uplatňovaní preventívnych aktivít je nevyhnutná spolupráca zodpovedných rezortov, organizácií a mimovládnych organizácií. Ide najmä o programy prevencie, vzájomnú informovanosť o aktivitách, prípravu a pripomienkovanie výučbových a propagačných materiálov a účasť v pracovných skupinách k projektom. Cieľom tejto spolupráce je jednotnosť v prezentovaní a podávaní informácií verejnosti so zárukou vzájomného rešpektu jednotlivých skupín obyvateľstva.

4.1. Vyhodnotenie plnenia preventívnych aktivít

Na realizácii plnenia preventívnych aktivít participovalo Ministerstvo zdravotníctva SR (ďalej len „MZ SR“), Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „MŠVVaŠ SR“), Ministerstvo obrany SR (ďalej len „MO SR“), Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MV SR“), Ministerstvo spravodlivosti SR – Zbor väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „ZVJS“), ÚVZ SR, RÚVZ v SR, NRC, Centrum pre liečbu drogových závislostí, Slovenský Červený kríž (ďalej len „SČK“) a mimovládne organizácie.

Aktivita č. 1

Názov: **Programy a kampane prevencie HIV/AIDS (zamerané na širokú verejnosť) vrátane tlačových materiálov v prevencii HIV/AIDS a zvýšenia informovanosti verejnosti prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov**

Plnenie:

- a) RÚVZ v SR vzdelávali o prevencii HIV/AIDS. Široká verejnosť bola cestou masovokomunikačných prostriedkov (najmä regionálnych printových, televíznych a rozhlasových médií) informovaná o HIV/AIDS, prevencii a možnostiach bezplatného testovania. RÚVZ v SR distribuovali edukačné letáky, na svojich webových sídlach majú uverejnené informácie o HIV/AIDS.
- b) SČK pripravil vo viacerých mestách SR informačné stánky v nákupných centrách a centrách miest. Pre verejnosť bol pripravený informačný leták o HIV/AIDS, ktorého odborná časť bola garantovaná NRC. Mediálne boli aktivity zastrešené najmä

regionálnymi televíziami, rádiami a tlačou v príslušných mestách, časopisom Zvesti SČK a webovou stránkou www.redcross.sk. Medializácia bola zabezpečená aj prostredníctvom sociálnej siete. Takmer 200 dobrovoľníkov SČK prostredníctvom spomenutých aktivít a medializáciou oslovilo podľa odhadov viac ako 200 000 ľudí.

- c) NRC v záujme vzdelávania širokej verejnosti poskytovalo médiám priebežne počas roka základné informácie o prevencii HIV/AIDS. NRC je od marca 2013 ako národný koordinátor zapojené do riešenia projektu QHP – „Improving Quality in HIV Prevention“ (QHP), cieľom ktorého je zlepšenie prevencie infekcie HIV v štátoch Európskej únie (ďalej len „EÚ“) vytvorením a následnou implementáciou programov slúžiacich na zhodnotenie efektívnosti projektov a programov v oblasti prevencie infekcie HIV v jednotlivých štátoch EÚ (<http://www.qualityaction.eu>). V nadväznosti na aktivity projektu z roku 2014 boli do slovenského jazyka preložené štyri programy /QIP, Succeed, PIQA a Schiff/, slúžiace na zlepšenie projektov a programov prevencie infekcie HIV. V roku 2015 využili spomínané programy na zlepšenie svojej práce v prevencii HIV/AIDS nasledovné organizácie: OZ Odysseus, OZ Prima, Mládež SČK a Storm a NRC. Svoje skúsenosti s prácou s programami dokumentovali tiež písomnou formou v podobe takzvaných „case studies“.
- d) OZ Odysseus sa aj v roku 2015 zapojilo do medzinárodnej iniciatívy „European HIV-Hepatitis Testing Week“, čím sa pridalo k 709 organizáciám z celej Európy v snahe zvýšiť povedomie verejnosti a kľúčových skupín o výhodách testovania. Cieľom bolo povzbudiť ľudí k tomu, aby poznali svoj zdravotný stav a vedeli o existencii účinnej prevencie i liečby týchto infekcií. OZ Odysseus prispelo k šíreniu informácií o testovaní prostredníctvom kampane cez sociálne médiá uverejnením skutočných príbehov s fotografiami, ktoré sa ľuďom zobrazili vyše 11 000-krát. Aj v roku 2015 zároveň OZ Odysseus realizovalo pravidelné zbery pohodených injekčných striekačiek na území vybranej lokality v Bratislave a zapojilo sa do viacerých spoločných akcií upratovania v lokalite mestskej časti Bratislava – Vrakuňa, ktoré organizoval Detský fond Slovenskej republiky. V spolupráci s mestskou časťou Bratislava - Ružinov realizovalo OZ Odysseus zber použitých injekčných striekačiek za aktívnej pomoci piatich dobrovoľníkov z radov ľudí, ktorí injekčne užívajú drogy.
- e) Odbor zdravotnej starostlivosti Generálneho riaditeľstva ZVJS opätovne distribuoval prostredníctvom jednotlivých zdravotníckych zariadení ústavov na výkon trestu odňatia slobody a na výkon väzby informačný leták, ktorý obsahoval najdôležitejšie informácie o infekcii HIV a bol určený pre klientov zboru, ktorí sú vo výkone väzby alebo vo výkone trestu odňatia slobody v zariadeniach zboru. Materiál bol vytlačený a distribuovaný obvineným a odsúdeným osobám v počte 9 000 kusov.

Aktivita č. 2

Názov: **Činnosť liniek pomoci a poradní AIDS**

Plnenie:

- a) Všetky RÚVZ v SR poskytovali informácie o HIV/AIDS telefonicky a e-mailom. V rámci vybraných RÚVZ v SR fungujú poradne, ktoré môže klient navštíviť osobne. Poradne, v ktorých sa poskytujú osobné konzultácie s možnosťou bezplatného odberu krvi na vyšetrenie HIV protilátok sú zriadené na jedenástich

RÚVZ, a to v Banskej Bystrici, Košiciach, Nitre, Prešove, Trenčíne, Žiline, Martine, Dolnom Kubíne, Liptovskom Mikuláši, Nových Zámkoch a v Žiari nad Hronom. Počty klientov a záujemcov o informácie sú uvedené v tabuľke č. 1. Otázky klientov sa týkali predovšetkým informácií o AIDS, spôsobe prenosu, klinických príznakov, priebehu infekcie, možnostiach diagnostiky a liečby a možnostiach odberu krvi na vyšetrenie.

Tabuľka č. 1: Linky pomoci a poradne AIDS zriadené v rámci RÚVZ v SR a počet klientov v roku 2015

	telefonické konzultácie	e-mailové konzultácie	osobná poradňa s možnosťou odberu	osobná poradňa BEZ možnosti odberu
počet RÚVZ poskytujúcich konzultácie	36	36	11	22
počet klientov	762	204	582	192

- b) Pracovníci NRC poskytovali v priebehu roka 2015 predtestové a potestové poradenstvo záujemcom o testovanie infekcie HIV v ambulancii HIV/AIDS, prostredníctvom telefonickej aj elektronickej Linky dôvery HIV/AIDS. V roku 2015 odpovedali približne na 500 telefonických otázok a na 155 e-mailov. NRC ponúka informácie o prevencii HIV/AIDS prostredníctvom webových stránok: <http://new.szu.sk/index.php?id=104&menu=82&kgid=148&idpart=4&iddp=2> a www.hiv-aids.tym.sk

Aktivita č. 3

Názov: **Edukačné programy zamerané na mládež, „Hrou proti AIDS“, rovesnícke programy a iné edukačné aktivity**

Plnenie:

Projekt „Hrou proti AIDS“ je projekt primárnej prevencie HIV/AIDS, ktorého cieľom je dať možnosť mládeži netradičným spôsobom, t. j. hrou, získať základné informácie o spôsoboch prenosu vírusu HIV, ako i ďalších pohlavne prenosných infekcií a premýšľať o vlastných postojoch a správaní v možných rizikových situáciách. Zámerom projektu je, aby starší žiaci a študenti formou hry získali základné informácie o HIV/AIDS, ako sa prenáša a ako sa proti nemu chrániť. Projekt vykonávajú odborní pracovníci regionálnych úradov verejného zdravotníctva v súlade s manuálom. Realizátori predmetného projektu vopred oboznámia vedenie škôl zapojených do projektu s jeho obsahom, zámerom a priebehom. V prípade, že si rodičia neželajú, aby sa ich dieťa na projekte osobne zúčastnilo, ich rozhodnutie je akceptované. Realizácia projektu sa prispôbuje veku a vedomostiam zúčastnených. Vedomosti žiakov a študentov o problematike HIV/AIDS sú overované dotazníkovou metódou pred konaním projektu, alebo rozhovorom s pedagógmi. Po uskutočnení projektu je spísaný záznam, ktorého súčasťou je aj vyjadrenie zúčastnených pedagógov. Projekt hodnotia kladne ako výbornú formu vzdelávania.

- a) RÚVZ v SR v roku 2015 realizovali projekt Hrou proti AIDS 50-krát a zúčastnilo sa na ňom 1 987 starších žiakov a študentov z 35 základných a stredných škôl.

Okrem projektu Hrou proti AIDS bolo vykonaných aj 273 prednášok a besied v 212 školách pre 6 466 starších žiakov základných škôl, študentov stredných a vysokých škôl, v Košickom kraji aj chovancov dvoch detských domovoch. Prednášky boli obohatené aj o premietanie DVD filmov s tematikou HIV/AIDS. Prehľad počtu zapojených škôl a počet edukovaných je uvedený v Tabuľke č. 2.

Tabuľka č. 2: Počet škôl, v ktorých sa v roku 2015 uskutočnili prednášky a besedy a počet edukovaných

Celkový počet			základné školy		stredné školy		vysoké školy	
škôl	prednášok	edukovaných	počet škôl	počet edukovaných	počet škôl	počet edukovaných	počet škôl	počet edukovaných
212	273	6 466	132	3 094	77	3 284	3	88

- b) SČK realizoval rovesnícke programy zamerané na HIV/AIDS prevenciu na školách, tréningových víkendoch a motivačných stretnutiach pre mládež. Spolu 48 vyškolených dobrovoľníkov Mládeže SČK z územných spolkov SČK zrealizovalo diskusie a besedy pre viac ako 4 000 žiakov a študentov. V aktivitách využívali princíp „peer education“. Okrem významu prevencie bola počas stretnutí s mladými ľuďmi zdôraznená aj potreba odstraňovania diskriminácie a stigmatizácie ľudí žijúcich s HIV. Naďalej spolupracuje s NRC. SČK pokračoval v realizácii európskeho projektu QHP – „Improving Quality in HIV Prevention“. Využitím programu boli navrhnuté a aplikované kroky na zlepšenie už realizovaného projektu HIV/AIDS prevencia Mládeže SČK.
- c) OZ STORM organizovalo v roku 2015 už po siedmykrát akciu preventívneho charakteru Bezpečný Valentín. Táto tradičná akcia je určená širokej verejnosti, pričom pracovníci a dobrovoľníci združenia STORM upriamujú pozornosť na tému pohlavne prenosných chorôb vrátane HIV/AIDS (riziká, prejavy, možnosti nakazenia sa a liečby) a rozdali 500 kusov edukačných materiálov s nalepeným prezervatívom v 13 pohostinstvách, baroch a diskotékach v mestách Nitra, Sereď a Trnava. Združenie STORM v spolupráci s občianskym združením Triptych preventívne pracovalo aj na hudobných festivaloch v Nitre. Minulý rok sa tak pracovníci v rámci programu ECHO zúčastnili na dvoch festivaloch usporiadaných v nitrianskom Hide Parku. Združenie STORM poskytuje tzv. chill-out zónu, kde účastníci získajú okrem užitočných informácií aj priestor na oddych. Priemerne sa v stánku zastavilo viac ako 100 účastníkov festivalu. Pracovníci distribuovali viac ako 150 kusov edukačných materiálov a prezervatívov. Priestor Združenia STORM je vyhľadávaným a je jediným takéhoto druhu v Hide Parku.

Aktivita č. 4

Názov: **Aktivity k Svetovému dňu boja proti AIDS**

Plnenie:

- a) Do aktivít k Svetovému dňu AIDS sa zapojil ÚVZ SR aj všetky RÚVZ v SR. Na svojich webových stránkach uverejnili tlačové správy k Svetovému dňu AIDS, zhotovili 35 informačných panelov umiestnených vo svojich priestoroch, v zdravotníckych zariadeniach, centrách voľného času a v mestách. V regionálnych periodikách bolo uverejnených 36 článkov, odvysielané boli televízne aj rozhlasové príspevky. Pracovníci

RÚVZ v SR spolu s dobrovoľníkmi rozdávali červené stužky, letáky a iné edukačné materiály.

- b) Dňa 30. 11. 2015 usporiadalo NRC „Deň otvorených dverí NRC“, počas ktorého poskytlo záujemcom bezplatné a anonymné testovanie anti-HIV Ab, ponúklo edukačné materiály o infekcii HIV, červené stužky, kondómy a umožnilo tiež záujemcom nahliadnuť do priestorov NRC. NRC sa v dňoch 23. - 27. 11. 2015 zapojilo do iniciatívy „HIV-testing week“ vyhlásenej organizáciou „HIV in Europe“, cieľom ktorej bolo propagovať testovanie ako nástroj primárnej prevencie infekcie HIV (<http://www.hivtestingweek.eu/about-hiv-testing-week>).
- c) Mládež SČK zrealizovala pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS kampaň Sviečkový pochod už 19. krát. Takmer 200 dobrovoľníkov Mládeže SČK v 15 mestách na Slovensku priamo oslovilo viac ako 1 100 ľudí, ktorí sa zúčastnili na sviečkových pochodoch. Uskutočnili sa taktiež besedy na stredných školách a internátoch, boli zriadené informačné stánky v nákupných centrách, dobrovoľníci Mládeže SČK rozdávali v centrách miest červené stužky, propagačné materiály a robili anketu. Mediálne bola kampaň zastrešená TASR, SITA, RTVS, TA3, regionálnymi televíziami, rádiami a tlačou v príslušných mestách a webovou stránkou www.redcross.sk. Medializácia bola zabezpečená aj prostredníctvom sociálnej siete. Na kampani Sviečkový pochod spolupracoval SČK s NRC, RÚVZ v SR, spolkami medikov a ďalšími občianskymi združeniami.
- d) Od roku 2010 Združenie STORM v spolupráci s inými organizáciami usporadúva Sviečkový pochod pri príležitosti Svetového dňa boja proti HIV/AIDS. Aj tento rok sa aktívne zapojili pracovníci a dobrovoľníci Združenia STORM. Pochod bol realizovaný v meste Trnava, s cieľom upozorniť verejnosť na problematiku HIV/AIDS a vyjadriť podporu ľuďom žijúcim s HIV a ich rodinám, uctiť si pamiatku tých, ktorí zomreli v dôsledku ochorenia AIDS a získať viac informácií o tejto problematike. Na pochode sa zúčastnilo asi 70 ľudí. Súčasťou bola aj prednáška pre verejnosť v Trnave. Svetový deň boja proti AIDS pripadol na jednu zo služieb programu Mobilný streetwork OZ Prima. Pripravené boli špeciálne balíčky pre klientov terénneho programu, ktoré obsahovali tri kusy prezervatívov, tri kusy lubrikačných gélov, informačný leták o HIV a cukrík ako motiváciu zobrať si balíček, resp. odmenu za zodpovedný prístup. Balíček si zobralo 15 klientov. Okrem toho bolo počas služby distribuovaných 665 sterilných striekačiek a 105 prezervatívov.

Aktivita č. 5

Názov: **Prevencia HIV/AIDS u obyvateľov marginalizovaných skupín obyvateľstva**

Plnenie:

- a) Výchovno-vzdelávacie aktivity k problematike sexuálneho a reprodukčného zdravia na základných školách a v detských domovoch u žiakov z marginalizovaného prostredia vykonali RÚVZ so sídlom v Košiciach a RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Edukácia bola orientovaná na výchovu k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu, hygienu a prevenciu vybraných prenosných ochorení. Účastníkom boli premietnuté DVD filmy a rozdáné informačné letáky. RÚVZ so sídlom v Trebišove vykonáva zdravotnú osvetu v rómskych osadách prostredníctvom zaškolených rómskych asistentov v rámci projektu Zdravé komunity.

- b) MV SR: Úrad splnomocnenca vlády SR vyčlenil finančné prostriedky na projekt, ktorý pozostáva z prípravy koordinátorov asistentov a asistentov osvetly zdravia. V rámci projektu sú asistenti školení aj v oblasti HIV/AIDS. Asistenti osvetly zdravia zabezpečujú vzdelávanie marginalizovaných skupín obyvateľstva.
- c) Na pozvanie Detského fondu SR a jeho projektov nízkoprahových centier MIXklub a MIXáčik pôsobiacich v mestskej časti Bratislava - Vrakuňa, v ktorej pôsobí OZ PRIMA s programom „Mobilný streetwork“, bolo na oslavu narodením otvorenia centier pripravené stanovište o bezpečnom sexe a bezpečnom užívaní drog. S približne 120 deťmi, mladými ľuďmi a ich rodičmi sa formou hry rozprávali o téme krvou a pohlavne prenosných chorôb (HIV/AIDS, hepatitída typu C, syfilis), možnostiach ochrany, význame použitia prezervatívu, bezpečnom sexe a užívaní drog, rovnako aj o spôsobe, ako prezervatív použiť.

Aktivita č. 6

Názov: **Zdravotná výchova určená pre mužov majúcich sex s mužmi**

Plnenie:

Od novembra 2011 je NRC zapojené do riešenia EÚ projektu SIALON II, ktorý je pokračovaním EÚ projektu SIALON I (obdobie riešenia: 11/2012- 01/2015). Na projekte spolupracovalo s mimovládnu organizáciou Dúhové srdce a mimovládnu organizáciou Dom svetla Slovensko. V rámci projektu boli podávané informácie o infekcii HIV v skupine mužov majúcich sex s mužmi formou tlačených edukačných materiálov a na webových stránkach organizácií zapojených do projektu.

Aktivita č. 7

Názov: **Zdravotná výchova zameraná na sociálnu a zdravotnú prevenciu sexuálne prenosných infekcií a HIV/AIDS u osôb poskytujúcich platené sexuálne služby a u injekčných užívateľov drog**

Plnenie:

- a) OZ Odysseus od roku 1998 realizuje program „Chráň sa sám“, ktorý poskytuje nízkoprahové služby pre ľudí, ktorí injekčne užívajú drogy a/alebo pracujú v pouličnom sex-biznise. V roku 2015 OZ Odysseus prostredníctvom terénnej sociálnej práce v programe Chráň sa sám oslovilo 1 165 klientov (z toho 286 ľudí, ktorí pracujú v pouličnom sexbiznise – 1 345 kontaktov), s ktorými bol realizovaný kontakt 4 560-krát. Terénna práca prebiehala štyrikrát do týždňa v štyroch rôznych lokalitách v Bratislave, od septembra 2015 sa frekvencia služieb zvýšila na päťkrát týždenne. Počas roka 2015 OZ Odysseus distribuovalo 153 544 kusov sterilných injekčných striekačiek, vyzbieralo a bezpečne zlikvidovalo 111 759 kusov použitých injekčných striekačiek, pričom odborne školení pracovníci poskytli spolu 1 363 konzultácií a poradenských rozhovorov. Službu terénnej sociálnej práce v rámci programu výmeny injekčných striekačiek združenie realizovalo 216-krát, spolu v trvaní 476 hodín.

Počas terénnej sociálnej práce v roku 2015 OZ Odysseus prostredníctvom programov Chráň sa sám a Červený dáždík:

- realizovalo 588 konzultácií na tému bezpečnejšie užívanie drog, bezpečnejší sex, pohlavne prenosné choroby, sex-biznis a HIV,
- distribuovalo 2 494 edukačných materiálov,

- distribuovalo 9 934 kusov mužských kondómov, 256 ženských kondómov a 1 159 lubrikačných gélov a informovalo o správnom postupe pri ich používaní.

Program Sociálna asistencia zabezpečuje sociálnoprávne poradenstvo a podporu ľuďom injekčne užívajúcim drogy a pracujúcim v pouličnom sexbiznise. V oblasti HIV je program Sociálna asistencia kľúčový, zabezpečuje sprostredkovanie sprevádzania na testy a distribúciu písomných odkazov na miesta, kde sa môže človek bezplatne otestovať. Počas roka 2015 OZ Odysseus v rámci programu Sociálnej asistencie realizovalo spolu 65 sprevádzaní, predovšetkým za účelom vybavenia dokladov. Okrem toho OZ Odysseus počas roka 2015 v cieľových skupinách distribuovalo 28 odkazov na lekára, 37 odkazov na lekárne, kde je možné zakúpiť sterilné injekčné striekačky a 52 odkazov s kontaktmi na pracoviská, kde sa dá testovať na HIV protilátky.

V roku 2015 OZ Odysseus pokračovalo v projekte zapájania ľudí z komunity injekčných užívateľov drog a osôb pracujúcich v pouličnom sexbiznise. Spolupráca bola vo forme tzv. komunitného dobrovoľníctva, kedy vyškolení ľudia z komunity menili injekčné striekačky vo svojich komunitách a poskytovali poradenstvo o bezpečnejšom užívaní drog. Počas roka OZ Odysseus nadviazal spoluprácu s 11 komunitnými dobrovoľníkmi. Komunitní dobrovoľníci spoločne distribuovali až 17 122 kusov sterilných injekčných striekačiek s vyzbierali 10 607 kusov použitých injekčných striekačiek.

- b) Terénny program „Krok vpred“ a kontaktné centrum ZÓNA združenia *STORM* je zameraný na výmenu a distribúciu injekčného materiálu vrátane ďalších služieb ako sú poradenstvo, sociálna asistencia, informačný servis a iné, v mestách Nitra, Sered' a Trnava. Celkovo bolo v roku 2015 zrealizovaných 412 služieb, pracovníci mali s klientmi 4 430 kontaktov. Počas roka distribuovali 49 540 sterilných injekčných striekačiek a 4 720 prezervatívov. Klienti zdravotné poradenstvo využili 272 krát.
- c) Cieľom programov OZ PRIMA je minimalizácia zdravotných a sociálnych rizík spojených s užívaním drog a prácou v sexbiznise, prostredníctvom výmeny a distribúcie injekčných striekačiek a ďalšieho zdravotníckeho materiálu, prezervatívov a lubrikačných gélov, poradenstva, sociálnej asistencie a zvyšovanie informovanosti. Programy (terénny program Mobilný streetwork a Kontaktné centrum - „Káčko“) sú realizované v odľahlých častiach Bratislavy a prebiehajú päťkrát za týždeň. V roku 2015 bolo v programoch zrealizovaných 250 služieb, počas ktorých bolo zaznamenaných 4 490 kontaktov. Vydaných bolo 93 689 sterilných inzulínových striekačiek, 26 337 filtrov (dentálna vata) k prefiltrovaniu pripravenej drogy, 2 612 Stericupov (špeciálna sterilná panvička k príprave drogy), 68 507 alkoholových tampónov k dezinfekcii miesta vpichu, 43 862 gázových štvorcov pre starostlivosť, 16 047 leukoplastov pre starostlivosť po vpichu. Nákup zdravotníckeho materiálu a materiálu k bezpečnému sexu bol realizovaný z finančného grantu MZ SR. V rámci programov je tiež distribuovaný leták o HIV/AIDS, ktorý obsahuje informácie o pôvode HIV, možnostiach nákazy, ochrany a o testovaní.

Aktivita č. 8

Názov: **Prevenia HIV/AIDS u príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky vysielaných na plnenie úloh mimo územia SR**

Plnenie:

V plnení úloh súvisiacich s prevenciou HIV/AIDS u príslušníkov Ozbrojených síl SR vysielaných na plnenie úloh mimo územia SR pokračoval rezort obrany aj v roku 2015. Vyšetrenia na HIV protilátky boli vykonané u príslušníkov útvarov a zariadení v pôsobnosti MO SR v rámci komplexných lekárskech prehliadok, ktoré sú súčasťou prípravy na vyslanie k plneniu úloh mimo územia SR na obdobie dlhšie ako 30 dní. Každý profesionálny vojak vyslaný na plnenie úloh mimo územia SR absolvoval vyšetrenie dvakrát: pred vyslaním na plnenie úloh mimo územia SR a po návrate. V roku 2015 bolo vykonaných celkovo 2 172 vyšetrení na prítomnosť HIV protilátok. Profesionálni vojaci určení a zaradení na vyslanie úloh mimo územia SR absolvovali v rámci prípravy aj prednášky o predchádzaní prenosným ochoreniam, ktorých súčasťou bola aj prevencia HIV/AIDS.

Aktivita č. 9

Názov: **Prevenia HIV/AIDS v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody a na výkon väzby - zabezpečenie dostupnosti kondómov a poradenstva dobrovoľného testovania na HIV protilátky**

Plnenie:

- a) V územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Košiciach sa nachádzajú dva ústavy na výkon trestu odňatia slobody a na výkon väzby s celkovou kapacitou 1 526 miest. Spoluprácu so zdravotníckymi pracovníkmi v uvedených ústavoch možno hodnotiť pozitívne. V roku 2015 nebol v týchto zariadeniach potvrdený prípad HIV infekcie.
- b) ZVJS zabezpečil dostupnosť kondómov vo všetkých predajniach dislokovaných v ústavoch na výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody, v ktorých realizujú nákupy odsúdení a obvinení. Kondómy sú dostupné aj v ženských väzenských zariadeniach. O dôležitých skutočnostiach, týkajúcich sa HIV infekcie boli edukovaní všetci obvinení a odsúdení, ktorí nastúpili na výkon väzby, alebo výkon trestu odňatia slobody do ústavov zboru. Edukácia sa vykonávala individuálnym pohovorom pri vstupnej prehliadke a každý poučený klient podpísal „Prehlásenie o poučení“ podľa interného predpisu – Rozkazu generálneho riaditeľa ZVJS č. 6/2008. U rizikových osôb (osoby poskytujúcich platené sexuálne služby, injekční užívatelia drog, cudzinci, osoby obvinené alebo odsúdené pre držanie, výrobu alebo distribúciu psychotropných látok atď.) a tehotných žien boli vykonávané skriningové vyšetrenia anti - HIV protilátok v krvi. Okrem toho bol u týchto osôb vykonaný skrining na prítomnosť infekcie hepatitídy typu C a hepatitídy typu B ako aj vyšetrenie na syfilis. U obvinených a odsúdených osôb sa oproti predchádzajúcemu obdobiu počet zistení infekcie HIV znížil o 71 %, hepatitídy typu C o 23 %, hepatitídy typu B o 30 % a syfilisu o 44 %. V roku 2015 bol pri podobnom počte vykonaných vyšetrení zaznamenaný významný pokles výskytu sledovaných infekčných ochorení (HIV, hepatitída C a B a syfilis) v porovnaní s rokom 2014. Prebiehali aj skupinové aktivity zameraných na prevenciu HIV/AIDS. Účelom skupinových aktivít je zvyšovanie informovanosti odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody tak, aby nevznikali diskriminačné postoje zo strany spolu väznených osôb voči infikovaným osobám, resp. tieto obmedzovať. Ďalším poslaním aktivít je prehlbovanie vedomostí dotknutých osôb vo výkone trestu, zvyšovanie zdravotného

povedomia, čo v konečnom dôsledku pozitívne prispieva k prevencii nákazy a prenosu HIV/AIDS ako aj iných prenosných ochorení. Tieto aktivity sa vykonávajú pravidelne v podobe ústavných a oddielových prednášok a besied. V roku 2015 boli v ústavoch realizované prednášky a besedy na tému HIV/AIDS. Celkovo bolo v 18 ústavoch zboru vykonaných 211 preventívnych aktivít pre odsúdené a obvinené osoby. Do osvetovej činnosti sa aktívne zapájal personál zdravotníckeho zariadenia, ústavní psychológovia ako aj pedagógovia. Informácie o problematike HIV/AIDS boli súčasťou aj viacerých príspevkov v časopisoch vydávaných odsúdenými. Obrazový materiál s tematikou HIV/AIDS bol umiestňovaný a aktualizovaný na nástenkách v objektoch, v ktorých sú ubytovaní odsúdení. Pre príslušníkov zboru v rámci služobnej prípravy formou cyklického školenia zdravotníckeho zariadenia zabezpečovali vzdelávacie aktivity zamerané na opatrenia a prevenciu HIV/AIDS (najmä formou prednášok na danú problematiku, videoprojekciou a distribúciou propagačných materiálov). V roku 2015 z celkového počtu 4 510 aktívnych príslušníkov zboru absolvovalo cyklické školenie celkovo 72,79 % príslušníkov.

Aktivita č. 10

Názov: **Prevencia HIV/AIDS v záchytných táborech a azylových zariadeniach a zabezpečenie dostupnosti kondómov a poradenstva v týchto zariadeniach**

Plnenie:

- a) Plnenie zabezpečujú pracovníci RÚVZ v SR, v pôsobnosti ktorých sa tieto zariadenia nachádzajú.
- b) V zariadeniach Migračného úradu sa v rámci vstupnej lekárskej prehliadky počas 30-dňovej karantény zabezpečuje aj laboratórne vyšetrenie krvi na anti - HIV pozitivitu. V roku 2015 sa v zariadeniach Migračného úradu vyskytli štyri prípady positivity HIV. Všetci boli lekárom poučení o ochorení a správaní sa voči iným osobám. Každý žiadateľ o azyl vlastnoručne podpisuje poučenie, ako sa má správať počas pobytu na území Slovenskej republiky a aké striktné opatrenia musí dodržiavať. V zariadeniach pre cudzincov hraničnej a cudzineckej polície, ktoré sú uzavreté, sa vykonávajú vyšetrenia HIV/AIDS nielen z dôvodu, že väčšina zaistených cudzincov sú drogovovo závislé osoby, ale i z dôvodu ochrany zdravia policajtov a zamestnancov týchto zariadení.

Aktivita č. 11

Názov: **Zvyšovať ochranu policajtov, hasičov, colníkov, príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a zamestnancov Zboru väzenskej a justičnej stráže, zamestnancov na hraničných priechodov pri zásahoch v miestach rizika HIV/AIDS; dôraz na používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov, edukácia**

Plnenie:

- a) ZVaJS: V rámci zvyšovania edukácie príslušníkov zboru v oblasti používania osobných ochranných pracovných (služobných) prostriedkov zamedzujúcich prenos ochorení HIV/AIDS služobné úrady vykonávali osvetu v rámci oboznamovania sa s predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výkone štátnej služby a pri práci (vstupné oboznámenia ešte pred zaradením do výkonu služby či práce, opakované periodické oboznamovania v rámci výcviku príslušníkov zboru alebo

oboznamovania s predpismi bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pre zamestnancov zboru, ktorí môžu dochádzať do kontaktu s osobami s rizikom prenosu HIV/AIDS). Služobné úrady zisťujú nebezpečenstvá a ohrozenia, majú vypracovaný písomný dokument o posúdení rizika, v ktorých je zahrnuté aj riziko prenosu HIV/AIDS. Na základe tohto posúdenia majú služobné úrady vypracované zoznamy poskytovaných osobných ochranných (služobných) prostriedkov, ktoré sú príslušníkom zboru, ako aj zamestnancom zboru podľa objemu pridelených finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu príslušným služobným úradom aj bezplatne poskytované. Rizikové pracoviská (napr. práca s nebezpečným biologickým materiálom, zdravotnícke zariadenia a pod.) sú viditeľne označené bezpečnostným a zdravotným označením pri práci, majú vypracované prevádzkové poriadky vrátane bezpečných pracovných postupov, ktorých dodržiavanie je nadriadenými zboru a kontrolnými orgánmi kontrolované a prispieva k eliminácii rizika vzniku prenosu HIV/AIDS a vzniku služobného či pracovného úrazu, ako aj chorobe z povolania či ohrozeniu chorobou z povolania.

V rámci vzdelávania zdravotníckych pracovníkov v zbere boli hlavným inšpektorom Orgánu dozoru zboru nad bezpečnosťou a ochranou zdravia pri výkone štátnej služby a pri práci a ochranou pred požiarmi uskutočnené edukačné prednášky v rámci celoslovenských konferencií zdravotníckych pracovníkov - MEDPEN 2015 v marci 2015 s témou: „Prevencia pred úrazmi v dôsledku pošmyknutia, potknutia a pádu na zdravotníckych pracoviskách.“ a MEDFÓRUM 2015 v októbri 2015 s témami: „Pracovná zdravotná služba – náplň bezpečnostného technika a autorizovaného bezpečnostného technika“.

- b) MV SR: V roku 2015 v rámci výučby na stredných odborných školách MV SR sa pokračovalo vo vzdelávaní na tému „Ochranné pracovné pomôcky a spôsob ich používania“. Interné predpisy MV SR riešia problematiku používania osobných ochranných prostriedkov pri jednotlivých zásahoch polície vo vzťahu k možnému výskytu ochorenia. Pri výučbe sú novo nastupujúci policajti poučení i v problematike HIV/AIDS. V roku 2015 bolo takto preškolených 640 novoprijatých policajtov. Preškolených bolo aj 435 policajtov Riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície, ktorí vykonávajú hraničné kontroly a dozor na vonkajšej pozemnej hranici. V rámci zvyšovania ochrany príslušníkov zboru v oblasti používania osobných ochranných pracovných (služobných) prostriedkov zamedzujúcich prenos HIV/AIDS služobné úrady vykonávajú osvetu predovšetkým v rámci ich oboznamovania s predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výkone štátnej služby a pri práci (vstupné oboznámenia ešte pred zaradením do výkonu služby či práce opakované periodické oboznamovania v rámci výcviku príslušníkov zboru alebo oboznamovaní s predpismi bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pre zamestnancov zboru, ktorí môžu prichádzať do kontaktu s osobami s rizikom prenosu HIV/AIDS). Služobné úrady zisťujú nebezpečenstvá a ohrozenia, majú vypracovaný písomný dokument o posúdení rizika, v ktorých je zahrnuté aj riziko prenosu HIV/AIDS. Na základe tohto posúdenia majú služobné úrady vypracované zoznamy poskytovaných osobných ochranných (služobných) prostriedkov, ktoré sú bezplatne poskytované príslušníkom zboru, ako aj zamestnancom zboru podľa objemu pridelených finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu príslušným služobným úradom. Rizikové pracoviská (napr. práca s nebezpečným biologickým materiálom, zdravotnícke zariadenia a pod.) sú viditeľne označené bezpečnostným a zdravotným označením pri práci, majú vypracované prevádzkové poriadky vrátane bezpečných pracovných postupov, ktorých dodržiavanie je nadriadenými zboru a kontrolnými orgánmi kontrolované a prispieva

k eliminácii rizika vzniku prenosu HIV/AIDS a vzniku služobného či pracovného úrazu, ako aj chorobe z povolania či ohrozeniu choroby z povolania.

V rámci vzdelávania boli v Hasičskom a záchrannom zbore uskutočnené prednášky o prevencii v troch rovinách:

- v základnom kurze základné informácie o HIV/AIDS a spôsobe ochrany,
- v rámci špecializovanej prípravy spôsoby ochrany a praktické návyky a zručnosti pri zásahovej činnosti so zameraním na osobnú ochranu dýchacích ciest a kontakt s potenciálnym nebezpečenstvom (infikovaná osoba, krv a pod.),
- v rámci odbornej zdravotnej prípravy zameranej na prehĺbenie praktických návykov a používania všetkých ochranných prostriedkov jednorazové gumové rukavice, rúška, respirátory, celotelové odevy, ADP).

Preventívna zdravotná starostlivosť je zabezpečená povinnými ročnými prehliadkami, pri podozrení na výskyt nebezpečnej látky prípadne podozrenie na možnosť infekčného ochorenia krátkodobou dispenzarizáciou určených príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vrátane mimoriadnej lekárskej prehliadky, prípadne iné opatrenia v súčinnosti s vedúcim hygienikom Ministerstva vnútra SR sa vykonávajú v súlade so zákonom č. 315/2003 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore a s nariadením MV SR č. 150/2012 zabezpečenie špecifickej zdravotnej starostlivosti, rizikovej skupiny príslušníkov.

Aktivita č. 12

Názov: **Koordinačné aktivity Národnej komisie prevencie HIV/AIDS**

Plnenie:

Odbor epidemiológie ÚVZ SR v spolupráci s odborom epidemiológie RÚVZ Bratislava hlavné mesto aj v roku 2015 zasielal informácie a zaujímal stanoviská k materiálom z UNAIDS a ECDC. V roku 2015 bol pracovník odboru epidemiológie RÚVZ Bratislava hlavné mesto editorom pre vypracovanie národnej správy o pokroku v boji proti HIV/AIDS vo svete pod názvom „Global AIDS Response Progress: Reporting 2014“. Celosvetovo vypracovanie správy riadilo UNAIDS a v Európe organizovalo práce na správe ECDC. Pôvodne išlo o tri samostatné správy pre tri rôzne subjekty, ktoré boli reportované po roku 2001 každý rok alebo v dvojročných intervaloch. Jednotlivé štáty poskytovali národnú správu pre UNAIDS (Global AIDS Response Progress), WHO/UNICEF (Universal Access in the Health Sector) a ECDC (Dublin Declaration). V roku 2015 došlo k ďalšej harmonizácii a zjednoteniu reportu pre objektivizáciu politického, ekonomického, multirezortného i nevládneho a medicínskeho (stav a pokrok v parametroch prevencie, výskytu a terapie HIV infekcie) zázemia, ktoré vytvárajú jednotlivé štáty pre boj proti AIDS Reportovanie za SR bolo vykonané elektronicky v marci 2015.

Dňa 6. mája 2015 sa uskutočnilo rokovanie národnej komisie. V rámci programu rokovania boli odpočítované úlohy, ktoré vyplynuli z posledného rokovania národnej komisie, prezentácia OZ Hivpomoc.sk a OZ Dom svetla, ktorí prejavili záujem o členstvo, prehodnotenie aktivít v rámci projektu Hrou proti AIDS, aktualizácia Odborného usmernenia na zabezpečenie prevencie infekcie spôsobenej vírusom imunitnej nedostatočnosti človeka v SR a ďalšie problémy v oblasti prevencie HIV/AIDS v SR.

NRC spolupracovalo s WHO, ECDC a ďalšími zahraničnými organizáciami v rámci EU projektu SIALON II a QHP.

Aktivita č. 13

Názov: Vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov v prevencii HIV/AIDS, zamerané na zamedzenie prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach a na obmedzenie stigmatizácie a diskriminácie ľudí žijúcich s HIV

Plnenie:

Zdravotnícki pracovníci by mali ku každému pacientovi pristupovať ako k potenciálne infekčnému. Je dôležité, aby pri ošetrovaní každého pacienta používali osobné ochranné pracovné pomôcky. Právo na poskytnutie zdravotníckej starostlivosti má každý pacient vrátane pacientov s HIV/AIDS. Odmietanie poskytnutia ošetrovania týmto pacientom je porušením ich práv a znakom diskriminácie.

- a) V roku 2015 epidemiológ RÚVZ Bratislava hlavné mesto prezentoval na vzdelávacej konferencii „HIV akadémia 2015“ pre lekárov ošetrojúcich a liečiacich HIV infikované osoby prednášku „Nový formát európskeho hlásenia prípadov HIV infekcie“. Konferencia sa konala v Žiline v dňoch 11. 9. - 12. 9. 2015. Edukovaných bolo 11 lekárov špecialistov zo SR a Českej republiky. Na XX. Červenkových dňoch preventívnej medicíny, ktoré sa konali na Táľoch v okrese Brezno v dňoch 27. 4. - 29. 4. 2015 predniesol epidemiológ RÚVZ Bratislava, hlavné mesto, prednášku o pohlavne prenosných infekciách.
- b) V roku 2015 sa pracovníci NRC zúčastnili na výučbe zdravotníckych pracovníkov v rámci špecializačného štúdia v špecializačnom odbore „Laboratórne a diagnostické metódy v klinickej mikrobiológii“ a v špecializačnom odbore „Vyšetrovacie metódy v klinickej mikrobiológii“ na Lekárskej fakulte Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave. Súčasťou štúdia boli aj otázky týkajúce sa zamedzenia prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach a na obmedzenia stigmatizácie a diskriminácie ľudí žijúcich s HIV.

Aktivita č. 14

Názov: Podpora opatrení smerujúcich k bezpečnejšej aplikácii drogy u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne

Plnenie:

- a) Úloha bola priebežne realizovaná Centrom pre liečbu drogových závislostí (ďalej len „CPLDZ“). Vydaných, respektíve vymenených, bolo injekčným užívateľom drog spolu 11 985 kusov sterilných ihl a striekačiek. Spolu bolo 5 345 kontaktov s viac ako 522 klientmi. V predchádzajúcom roku 2014 bolo evidovaných 7 734 kontaktov pri 490 klientoch, ktorým bolo vymenených spolu 19 894 kusov sterilných ihl a striekačiek. V roku 2015 nastal pokles kontaktov o 40 % pri náraste počtu injekčných užívateľov o 7 %. Na presné zistenie príčin uvedenej zmeny by bola potrebná hlbšia analýza. Okrem možného reálneho poklesu frekvencie injekčného užívania drog v teréne môže byť dôvodom možná zmena, zvýšenie dostupnosti sterilných ihl a striekačiek v lekárňach, alebo vo zvýšenej výmene cestou terénnych pracovníkov, čo by viedlo k zníženiu frekvencie výberu sterilných ihl a striekačiek zo strany užívateľov v CPLDZ Bratislava. Toto zistenie trendu zníženia počtu kontaktov injekčných užívateľov pri výdajni sterilných ihl a striekačiek v CPLDZ, by však mohlo byť aj dobrým znakom, ak by dôvodom bol reálny pokles injekčnej aplikácie drog v dôsledku nárastu uvedomelosti v ochrane zdravia zo

strany užívateľov. Naopak môže to byť varovným signálom nárastu rizika šírenia infekcie HIV injekčnou cestou medzi užívateľmi drog, ak by frekvencia injikovania drog zostala rovnaká ako tomu bolo v roku 2014, len menej často by v roku 2015 používali sterilný materiál.

Do substitučnej metadónovej a buprenorfínovej liečby (buprenorfín + naloxón) bolo v roku 2015 v CPLDZ zapojených 381 pacientov. Odhady na celom Slovensku predpokladajú celkovo 600 - 700 pacientov zapojených v priebehu roku 2015 do substitučnej terapie. Z toho približne polovica bola na substitučnej liečbe buprenorfínom (Suboxon).

V pôsobnosti CPLDZ Bratislava, pokiaľ ide o opatrenie poskytovania sterilných ihliel a striekačiek, tak aj o dostupnosť a prístupnosť substitučnej liečby pre užívateľov so závislosťou od opioidov, boli potreby užívateľov okamžite a v plnej miere zabezpečené.

- b) Aktivity na podporu opatrení smerujúcich k bezpečnejšej aplikácii drogy u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne, ktoré v roku 2015 realizovali OZ Odysseus, OZ PRIMA a OZ STORM sú popísané v plnení Aktivity 7.
- c) V rámci dotačných programov, v súlade so zákonom č. 525/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MZ SR, § 2 písm. l), poskytlo MZ SR v roku 2015 dotácie na podporu protidrogových aktivít v rámci priority: „Podpora programov a aktivít odborne garantovaných krízovú intervenciu, harm-reduction, street work, liečbu, resocializáciu, postresocializáciu a svojpomocné poradenstvo.“ Opatrenia na znižovanie škôd/škodlivých účinkov užívania drog (harm reductions) boli podporené dotáciami podľa tabuľky č. 2.

Tabuľka č. 2: Občianske združenia podporené dotáciami MZ SR v roku 2015 a výška dotácie

2015		
Pomocná ruka, občianske združenie, Košice	Stanica	9 655,20 €
Odysseus, občianske združenie, Bratislava	Chráň sám seba: harm reduction pre zraniteľné komunity	13 500 €
PRIMA, občianske združenia, Bratislava	Prima Street	13 500 €
Združenie STORM, Nitra	Harm reduction v praxi	13 500 €
SPOLU		50 155,20 €

Aktivita č. 15

Názov: **Celoslovenská školská preventívna kampaň „Červené stužky“**

Plnenie:

MŠVVaŠ SR v Pedagogicko – organizačných pokynoch na školský rok 2015/2016 v časti Informácie k výchovno-vzdelávacím aktivitám, 1.6.9. Zdravý životný štýl odporúča školám zapojiť sa do celoslovenskej kampane „Červené stužky“, ktorá sa v roku 2015 realizovala po deviatykrát.

V rámci rozvojového projektu MŠVVaŠ SR pod názvom „Zdravie a bezpečnosť v školách 2015“ bol finančne podporený celoslovenský projekt „Červené stužky 2015“, ktorý bol organizovaný ako 9. ročník celoslovenskej školskej kampane študentmi a učiteľmi Gymnázia sv. Františka z Assisi v Žiline s celkovou finančnou dotáciou z MŠVVaŠ SR 5 000 eur.

Deviaty ročník celoslovenskej kampane Červené stužky sa realizoval pod záštitou Kancelárie WHO na Slovensku, s podporou MŠVVaŠ SR (v rámci rozvojového projektu „Zdravie a bezpečnosť v školách 2015“), Okresného úradu - odboru školstva v Žiline a mesta Žilina. Kampaň sa začala 1. septembra 2015 a vyvrcholila 1. decembra 2015 na Svetový deň boja proti AIDS, stretnutím škôl a školských zariadení na Mestskom úrade v Žiline. Hlavné zameranie kampane je na mladého človeka, na poskytnutie a zvýšenie odborných vedomostí o HIV/AIDS a postoja k vlastnému zdraviu, ktoré kampaň považuje za najúčinnější prostriedok prevencie proti infekcii HIV a ochoreniu AIDS. Kampaň sa uskutočnila pod odbornou garanciou viacerých odborných pracovísk v SR a v zahraničí. Oslovila najmä školy a školské zariadenia v SR. Počas realizácie kampane boli všetky informácie dostupné na webovej stránke www.cervenestuzky.sk.

V roku 2015 bolo oficiálne zaregistrovaných do kampane 605 škôl a školských zariadení z celej SR. Školy a školské zariadenia sa mohli zapojiť do kampane zrealizovaním niektorej z ponúkaných aktivít kampane, napr. zorganizovaním odbornej prednášky alebo besedy (oslovením odborných garantov kampane) na témy HIV/AIDS, závislosti, duševné zdravie, obchodovanie s ľuďmi, účasťou vo výtvarnej súťaži, účasťou v súťaži „Živá“ červená stužka, v súťaži Športom pre Červené stužky a v súťaži pre stredné školy v tvorbe spotu pre kampaň Červené stužky, premietnutím odborného filmu na tému HIV/AIDS, filmu Anjeli, In your face alebo Príbehy anjelov, umiestnením plagátu na viditeľnom mieste v škole, nosením červených stužiek - symbolu boja proti AIDS, príspevkom do médií, tvorivými aktivitami podľa metodického príručky kampane alebo podľa vlastného výberu a zaslaním správy o svojich aktivitách. Cieľom aktivít bolo motivovať mladých ľudí k nadobudnutiu vedomostí o HIV/AIDS a k zamysleniu sa nad problematikou HIV/AIDS. Na Svetový deň boja proti AIDS vyvrcholila kampaň slávnostným stretnutím vo veľkej zasadačke Mestského úradu v Žiline, kde prišlo vyše 300 zástupcov z 55 škôl a školských zariadení z celého Slovenska. Stretnutie organizačne zabezpečovali žiaci Gymnázia sv. Františka z Assisi v Žiline. Stretnutie sa začalo odbornou prednáškou, ktorú zabezpečila Jesseniova Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Martine na tému HIV/AIDS. Účastníci boli oboznámení so skúsenosťami s ošetrovaním detí s HIV v Afrike v rámci projektov Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave. Prednášajúca zo Slovenskej katolíckej charity v Bratislave vystúpila s aktuálnou problematikou obchodovania s ľuďmi. Klienti OZ Návrat v Bobrove poukázali na nebezpečenstvá drogovej závislosti u mladých. Počas stretnutia boli slávnostne vyhodnotené viaceré súťaže, a to výtvarná súťaž v tvorbe spotu na tému Vernosť chráni a boli vylosovaní víťazi súťaže Športom pre Červené stužky. V rámci

výtvarnej súťaže bola udelená i cena riaditeľky Kancelárie WHO na Slovensku. Kampaň bola aj v 9. ročníku najmä kampaňou pre mladých a s mladými, ktorí mali možnosti zapojiť sa do viacerých súťaží a organizovať v školách rôzne tvorivé aktivity a dielne počas trvania kampane.

Hodnotiacia sprava deviateho ročníka celoslovenskej kampane Červené stužky, ako aj informácie o aktivitách v rámci škôl Slovenska za rok 2015, sú uverejnené na webovom sídle www.cervenestuzky.sk.

Aktivita č. 16

Názov: **Príprava nového odborného usmernenia na zabezpečenie prevencie infekcie spôsobenej vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti**

Plnenie:

Národná komisia si stanovila za úlohu pripraviť aktualizáciu Odborného usmernenia na zabezpečenie prevencie infekcie spôsobenej vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti. Členovia komisie zaslali pripomienky, ktoré považujú za dôležité zapracovať do návrhu nového odborného usmernenia. V súčasnosti ÚVZ SR tieto pripomienky zapracováva.

Aktivita č. 17

Názov: **Ochrana ľudských práv u ľudí s HIV/AIDS**

Plnenie:

V SR majú všetky osoby s HIV/AIDS rovnaké práva ako iné osoby. Dôležité je, aby dodržiavali zásady prevencie šírenia infekcie HIV.

OZ PRIMA v rámci programu Mobilný streetwork ponúka klientom možnosť konzultovať svoje otázky týkajúce sa ich ľudských práv priamo v teréne. V roku 2015 pribudol do tímu advokát, čím je klientom ponúkaná možnosť právneho zastupovania. Právnička navštívila terén 24-krát.

4. 2. Vyhodnotenie plnenia aktivít zameraných na testovanie a epidemiologickú surveillance

Na plnení aktivít zameraných na testovanie a epidemiologickú surveillance sa podieľali NRC v spolupráci s laboratóriami, ktoré túto diagnostiku vykonávajú, RÚVZ v SR, mimovládne organizácie a dermatovenerologické oddelenia a gynekologické ambulancie.

Aktivita č. 1

Názov: **Laboratórna diagnostika HIV**

Plnenie:

NRC poskytuje preventívne aj anonymné vyšetrenia anti-HIV protilátok z preventívnych dôvodov v ambulancii NRC každý pondelok a stredu od 9.30 - 11.00. NRC vyšetruje prognostické markery infekcie HIV (vírusovú záťaž, rezistenciu a polymorfizmus koreceptora CCR5 a tropizmus HIV) u pacientov s HIV na

infekčných klinikách v SR. NRC poskytuje odporúčania infektológom pre nasadenie či zmenu liečby v procese monitorovania infekcie HIV u pacientov.

Od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2015 NRC v spolupráci s poliklinikou SZU vykonalo 730 skriningových vyšetrení anti-HIV protilátok metódou ELISA Ab/Ab z preventívnych dôvodov. Pre potreby terénnych laboratórií, Národnej transfúznej služby a pacientov ambulancie NRC vykonalo 746 konfirmačných vyšetrení HIV - reaktívnych vzoriek pomocou metód ELISA Ag/Ab, Western Blot a pomocou metódy PCR a testovanie HIV subtypov u 87 pacientov.

Testovanie na anti-HIV protilátky poskytujú aj vybrané RÚVZ v SR, a to v Banskej Bystrici, Košiciach, Nitre, Prešove, Trenčíne, Žiline, Martine, Dolnom Kubíne, Liptovskom Mikuláši, Nových Zámkoch a v Žiari nad Hronom.

Aktivita č. 2

Názov: **Epidemiologické vyšetrowanie prípadov HIV infekcie a AIDS**

Plnenie:

- a) Špecializovaným pracoviskom pre surveillance HIV/AIDS v SR je odbor epidemiológie RÚVZ Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave. Zodpovedá najmä za správnu prax epidemiologického vyšetrowania prípadov HIV infekcie v SR, ich registrovanie v národnom Epidemiologickom informačnom systéme EPIS (ďalej len „EPIS“) a reportovanie dát zo surveillance do informačných systémov Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb (ďalej len „ECDC“) a Regionálneho úradu Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu. V roku 2015 toto pracovisko plnilo tieto úlohy:
- metodicky usmerňovalo epidemiologické vyšetrowanie nových prípadov HIV infekcie, prípadov AIDS, prípadov pôrodov u žien s HIV, doplňovanie údajov o prípadoch HIV infekcie diagnostikovaných v minulosti a hlásenie prípadov HIV, AIDS z centier pre dispenzarizáciu a liečbu HIV infikovaných pacientov,
 - vykonávalo kontroly správnosti a úplnosti dát pri individuálnom vykazovaní prípadov HIV infekcie a prípadov AIDS v EPIS,
 - pripravilo podklady pre zavedenie nových premenných pri vykazovaní prípadov HIV do EPIS v zmysle aktualizovaných metadatasetov ECDC,
 - po analýze a hodnotení bola publikovaná správa o situácii vo výskyte HIV/AIDS v SR v roku 2014 v celoslovenskej výročnej správe o činnosti RÚVZ v SR za rok 2014,
 - boli reportované slovenské prípady HIV, AIDS, úmrtí v súvislosti s HIV/AIDS za rok 2014 do TESSy ECDC. Hlásené boli aj počty testovaní HIV statusu do ECDC,
 - bola oponovaná, opravená a doplnená európska správa „HIV/AIDS surveillance in Europe 2014“, ktorú ECDC zverejnilo 30.11.2015.
- b) NRC mesačne spracovalo hlásenia o vyšetrowaní anti-HIV protilátok zasielané do NRC z celého Slovenska a následne ich zasielalo do RÚVZ Bratislava, hlavné mesto. V spolupráci s RÚVZ Bratislava hlavné mesto, analyzovalo NRC šírenie infekcie HIV v SR podľa pohlavia, spôsobov prenosu, kraja, veku, štádia ochorenia, krajiny pôvodu a tiež subtypov HIV a rezistencie na antiretrovírusovú terapiu.
- c) Laboratórnu surveillance vykonáva NRC. Analyzujú sa výsledky skriningových vyšetrení darcov krvi, tkanív, orgánov a gravidných žien. Hodnotí sa aj

antiretrovírusová liečba. V SR je liečba ľudí žijúcich s HIV/AIDS zabezpečená na pracoviskách v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine, v Košiciach a v Nitre.

Aktivita č. 3

Názov: **Sledovanie pohlavne prenosných ochorení v dermatovenerologických, gynekologických a urologických zdravotníckych zariadeniach**

Plnenie:

Všetky RÚVZ v SR vykonávali činnosti na zlepšenie hlásenia, vyšetovania a vykazovania STI v EPIS. V roku 2015 bolo hlásených 299 prípadov syfilisu (chorobnosť 5,50/100 000). Infekcie zachytené v epidemiologicky najzávažnejšom štádiu včasného syfilisu tvorili 44,2 % zo všetkých hlásených prípadov syfilisu. Zaznamenaný bol jeden prípad kongenitálneho syfilisu.

V skupine gonokokových pohlavne prenosných infekcií bolo v roku 2015 hlásených 344 prípadov (chorobnosť 6,35/100 000).

V roku 2015 bolo vykázaných 1 314 prípadov chlamýdiových pohlavne prenosných infekcií (chorobnosť 24,24/100 000).

V súlade s plnením tejto aktivity a lokalizáciou národného kontaktného miesta ECDC pre epidemiologickú surveillance pohlavne prenosných infekcií v EÚ na odbore epidemiológie RÚVZ Bratislava hlavné mesto, boli v roku 2015 realizované nasledujúce úlohy:

- vykonávali sa činnosti na zlepšenie hlásenia, vyšetovania a vykazovania pohlavne prenosných ochorení v EPIS. V roku 2015 plne platila legislatívna úprava, ktorou bolo v roku 2014 zrušené primárne hlásenie prípadov sexuálne prenosných chorôb do Národného centra zdravotníckych informácií. Pracovník odboru epidemiológie RÚVZ Bratislava hlavné mesto celoslovensky koordinoval zmeny v hlásení v diskusii s hlavnými odborníkmi a prezidentmi odborných spoločností, najmä pre dermatovenerológiu, gynekológiu a urológiu,
- metodické usmerňovanie epidemiologického vyšetovania nových prípadov syfilisu, kongenitálneho syfilisu, kvapavky, chlamýdiových infekcií a podozrení na lymfogranuloma venereum,
- vykonávanie kontroly správnosti a úplnosti dát pri individuálnom vykazovaní prípadov sexuálne prenosných infekcií v EPIS,
- pripravené boli podklady pre zavedenie nových premenných pri vykazovaní prípadov pohlavne prenosných ochorení do EPIS v zmysle aktualizovaných metadatasetov ECDC,
- mesačne bolo podávané hlásenie o neobvyklých udalostiach v prenose pohlavne prenosných ochorení do ECDC,
- v septembri 2015 boli zaslané súbory individuálne vykazovaných prípadov pohlavne prenosných ochorení, ktoré sa vyskytli v roku 2014 do TESSy ECDC,
- bola publikovaná správa o situácii vo výskyte pohlavne prenosných chorôb v SR v roku 2014 v celoslovenskej výročnej správe o činnosti RÚVZ v SR za rok 2014.

Aktivita č. 4

Názov: **Nížkoprahové testovanie na HIV protilátky pre ohrozené skupiny**

Plnenie:

- a) Od novembra 2011 je NRC pre prevenciu HIV/AIDS zapojené do riešenia EÚ projektu SIALON II, ktorý je pokračovaním EÚ projektu SIALON I (obdobie

riešenia: 11/2012 - 01/2015). Cieľom projektu je zmapovať prevalenciu infekcie HIV a iných sexuálne prenosných ochorení v skupine mužov, ktorí majú styk s mužmi v súvislosti s ich rizikovým správaním vo vybraných štátoch EÚ. Zber údajov pre štúdiu surveillance sa začal v roku 2013 a pokračoval v rokoch 2014 a 2015. V rámci projektu sa vykonalo testovanie infekcie HIV, hepatitídy typu B a C a syfilisu a pomocou anonymných dotazníkov sa zmapovalo rizikové správanie u 400 mužov majúcich sex s mužmi v SR. Výsledky projektu sa analyzujú.

- b) OZ Odyseus počas roka 2015 realizovalo 85 nízkoprahových testovaní v Bratislave pre ľudí, ktorí injekčne užívajú drogy a/alebo pracujú v pouličnom sexbiznise. Súčasťou nízkoprahového testovania na HIV protilátky je aj predtestové a potestové poradenstvo a v prípade reaktívneho výsledku môže klient využiť možnosť sprevádzania na ďalšie vyšetrenia. V roku 2015 OZ Prima pomocou rýchlotestov vykonalo testovanie na HIV u 13 klientov a všetky výsledky boli negatívne.

Aktivita č. 5

Názov: **Testovanie tehotných žien z rizikových skupín**

Plnenie:

Testovanie tehotných žien je zabezpečené prostredníctvom činnosti NRC a mikrobiologických laboratórií. HIV - reaktívne vzorky tehotných žien boli počas roka zasielané na konfirmáciu do NRC.

Ženám počas tehotenstva a počas pôrodu bola podávaná antiretrovírusová terapia podľa odporúčaných postupov za účelom maximálneho zníženia rizika prenosu infekcie na plod. U detí narodeným HIV infikovaným matkám sú podávané ihneď po narodení antiretrovírotiká profylakticky a sú dispenzarizované za účelom vylúčenia prenosu infekcie. V roku 2015 boli v NRC pre prevenciu HIV/AIDS v sledovaní traja novorodenci narodení HIV-infikovaným tehotným ženám, z toho dve deti sa narodili v roku 2015.

V dňoch 13. 12. - 19. 12. 2015 sa zástupcovia SR zúčastnili na pracovných stretnutiach: „WHO Regional Technical Consultation on the dissemination of consolidated guidelines on HIV Testing Services“ a "Monitoring progress and supporting capacity building to validate dual elimination of MTCT of HIV and congenital syphilis" v Astane. Cieľom pracovného stretnutia bolo oboznámiť sa s implementáciou validačného procesu prenosu infekcie HIV a syfilisu z matky na dieťa na základe odporúčaní WHO v záujme zníženia rizika prenosu infekcie HIV a syfilisu z matky na dieťa.

4.3. Vyhodnotenie plnenia aktivít zameraných na liečbu a starostlivosť osôb s HIV/AIDS

Aktivita zamerané na liečbu a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS plnili ambulancie pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Košiciach, v Nitre, v Martine a v NRC.

Aktivita č. 1

Názov: **Monitorovanie liečby osôb s HIV a osôb s AIDS, vrátane sledovania matiek a ich detí, monitorovanie liečby, sledovanie koinfekcií (napr. TBC, HBV, HCV)**

Plnenie:

- a) Všetky osoby s HIV a chorí na AIDS sú dispenzarizovaní a poskytuje sa im, pokiaľ je indikovaná, špecifická antiretrovírusová terapia na niektorom z nasledovných pracovísk: Ambulancia pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Košiciach, v Nitre a v Martine, ktoré sú zriadené pri lôžkových infektologických pracoviskách v uvedených mestách. Na týchto pracoviskách sú liečení aj pacienti s koinfekciami s hepatitídou typu B a C. Pracoviská zabezpečujú sledovanie aj gravidných žien s HIV, špecifickú starostlivosť počas pôrodu, ale aj starostlivosť o ich deti. Celkovo bolo do dispenzarizácie zaradených v uvedených piatich existujúcich centrách 513 osôb vrátane cudzincov. V súčasnosti je liečených v SR antiretrovírotikami 412 infikovaných. Pre všetkých pacientov, u ktorých bola indikovaná antiretrovírusová liečba, bol tento typ liečby zabezpečený optimálnou kombináciou liekov, čím sa prispelo aj k zníženiu rizika šírenia infekcie znížením vírusovej záťaže u infikovaných osôb. V rámci kategorizácie boli aj v roku 2015 zaradené nové liečivá a liekové formy po ich registrácii. Naďalej je v SR zabezpečená plná úhrada všetkých dostupných antiretrovírotík zdravotnými poisťovňami, čím je zachovaná dostupnosť liečby pre všetkých, u ktorých je indikovaná. Ženám počas tehotenstva a počas pôrodu bola podávaná antiretrovírusová terapia podľa odporúčaných postupov za účelom maximálneho zníženia rizika prenosu infekcie na plod. U detí narodených HIV infikovaným matkám sú podávané ihneď po narodení antiretrovírotiká profylakticky a sú dispenzarizované za účelom vylúčenia prenosu infekcie.
- b) NRC poskytovalo priebežne počas celého roka konzultácie a metodické vedenie pre pracovníkov RÚVZ v SR, oddelení klinickej mikrobiológie, národnej transfúznej služby, hematologických oddelení a iných špecializovaných zdravotníckych zariadení o prevencii a diagnostike infekcie HIV, vrátane konzultácii o kvalite diagnostickým testov používaných v SR. V závislosti od výsledkov konfirmačného vyšetrenia odporúčalo pacientov ďalej sledovať, dispenzarizovať na infekčnej klinike, darcov dlhodobo sledovať alebo natrvalo vyradiť z darcovstva. V spolupráci s infekčnými klinikami poskytovalo NRC odporúčania infektológom pre nasadenie či zmenu liečby v procese monitorovania infekcie HIV u pacientov s ohľadom na hodnoty ich laboratórnych prognostických markerov.

Aktivita č. 2

Názov: **Monitorovanie medikamentózneho liečby všetkých pacientov**

Plnenie:

Monitorovanie liečby je pravidelnou súčasťou starostlivosti o osoby s HIV liečené antiretrovírotikami. Sledovanie klinického efektu liečby, ako aj sledovanie počtu CD4 lymfocytov je plne dostupné pre všetky pracoviská. Dostupnosť monitorovania vírusovej záťaže je do určitej miery problematickejšia pre osoby žijúce

vo vzdialenejších regiónoch od NRC. Monitorovanie vírusovej rezistencie nateraz nepatrí medzi bežne dostupné vyšetrenia.

Pre všetkých pacientov u ktorých bola indikovaná antiretrovírusová liečba bol tento typ liečby zabezpečený optimálnou kombináciou liekov, čím sa prispelo aj k zníženiu rizika šírenia infekcie znížením vírusovej nálože u infikovaných osôb.

NRC sa v spolupráci s infekčnými klinikami podieľalo na monitorovaní terapie HIV infikovaných pacientov. V rámci testovania laboratórnych prognostických markerov u osôb s HIV vykonalo 931 vyšetrení vírusovej záťaže, 2 017 vyšetrení rezistencie HIV na antiretrovírusové liečivá u HIV infikovaných pacientov. Vyšetrenie 32 delta polymorfizmu koreceptora HIV CCR5 sa vykonalo u 36 osôb s HIV a u 104 pacientov vyšetrenie tropizmu HIV.

Aktivita č. 3

Názov: **Presadzovať zásadu dostupnosti a bezplatnosti liečby osôb s HIV/AIDS**

Plnenie:

Všetkým osobám s HIV, u ktorých je indikované podávanie antiretrovirotík, je táto liečba dostupná a plne hrazená zdravotnými poisťovňami. Umožňuje to spôsob kategorizácie antiretrovírusových prípravkov, ktorý už dlhoročne uplatňuje zásadu plnej úhrady v tejto skupine liekov. V SR je zabezpečená plná úhrada všetkých dostupných antiretrovirotík zdravotnými poisťovňami, čím je zachovaná dostupnosť liečby pre všetkých, u ktorých je indikovaná.

Aktivita č. 4

Názov: **Postexpozičná profylaxia profesionálnej nákazy vírusom HIV**

Plnenie:

Pre postexpozičnú profylaxiu zdravotníckych pracovníkov, ktorí boli vystavení špecifickému riziku prenosu infekcie HIV, je vytvorená vo všetkých centrách pre dispenzarizáciu osôb s HIV/AIDS pohotovostná rezerva antiretrovirotík. V týchto centrách je postexpozičná profylaxia dostupná v potrebnom časovom intervale pre zdravotníckych pracovníkov z celého územia SR

Aktivita č. 5

Názov: **Postexpozičná profylaxia nákazy vírusom HIV po znásilnení, po použití ihly, ktorú predtým použila HIV infikovaná osoba a po sexuálnom styku s osobou s HIV infekciou**

Plnenie:

Pre postexpozičnú profylaxiu osôb, ktoré boli vystavené špecifickému riziku prenosu infekcie HIV, je vytvorená vo všetkých centrách pre dispenzarizáciu osôb s HIV/AIDS pohotovostná rezerva antiretrovirotík, čím je táto profylaxia dostupná v potrebnom časovom intervale pre tieto osoby z celého územia SR

5. Záver

V roku 2015 bola venovaná pozornosť základným cieľom národného programu. Prevencia HIV/AIDS bola zameraná najmä na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie a na zníženie nežiaducich následkov, osobný a sociálny dosah HIV infekcie na jednotlivcov a spoločnosť. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch sa pokračovalo v aktivitách národného programu zameraných na prevenciu HIV/AIDS, testovanie, epidemiologickú surveillancu, poradenstvo, monitoring, liečbu a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS.

Prevencia HIV/AIDS v roku 2015 bola zameraná na celú populáciu SR, s dôrazom na špecifické rizikové skupiny obyvateľstva. V rámci preventívnych aktivít bola zabezpečená prevencia u klientov vo výkone väzby alebo trestu odňatia slobody. Zabezpečená bola aj prevencia u príslušníkov Ozbrojených síl SR a rovnako u hasičov, záchranárov a policajtov. Edukačné aktivity formou prednášok na školách, besied alebo realizácie projektu „Hrou proti AIDS“ vykonávali všetky RÚVZ v SR. Zabezpečená bola aj realizácia prevencie v skupine mužov majúcich sex s mužmi, osôb poskytujúcich platené sexuálne služby a injekčných užívateľov drog predovšetkým prostredníctvom aktivít občianskych združení. Realizované bolo testovanie v rizikových skupinách i anonymné testovanie. Bola zabezpečená adekvátna liečba osôb s HIV/AIDS.

SR v roku 2015 začala s prípravou implementácie validačného procesu eliminácie prenosu infekcie HIV a syfilisu z matky na dieťa. Ide o aktivitu WHO/EUROPE v záujme zníženia rizika prenosu infekcie HIV a syfilisu z matky na dieťa.

Na základe vyhodnotenia jednotlivých aktivít možno konštatovať, že základné aktivity národného programu boli v roku 2015 splnené.